

суперечності, неприємні думки. Проте людській психіці властиво захищатися від цих несприятливих впливів, тому «включаються» механізми психологічного захисту. Психологічний захист послаблює конфлікт всередині особистості і регулює поведінку людини. Так людина легше пристосовується до вимог навколишнього світу, її психіка врівноважується. Захист працює на несвідомому або підсвідомому рівні. Механізми психологічного захисту не є вродженими – вони виникають при соціалізації людини з дорослішанням. Головною функцією механізмів психологічного захисту є збереження позитивного образу «Я» при будь-яких загрозованих йому змінах в зовнішньому світі.

Таким чином, механізми психологічного захисту у жінок зрілого віку забезпечують послаблення конфлікту всередині особистості і регулюють поведінку особистості. Механізми захисту оберігають психіку від стресів, тривожності, негативних думок тощо. Крім захисної функції, психологічні механізми можуть впливати на особистість руйнівно. Вони можуть заважати зростанню і розвитку особистості, досягненню життєвих цілей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бассин Ф.В. О силе «Я» и психологической защите. *Вопросы философии*. 1969. №2. С. 118–125.
2. Демина Л. Д., Ральникова И. А. Психологическое здоровье и защитные механизмы личности: учеб. пособие. Барнаул, 2005. 132 с.
3. Ильин Г.Л. Причины неприятия психоанализа // Бессознательное: природа, функции, методы исследования. Тбилиси: Мецниереба. Т. 14. 1985. С. 419–428.
4. Мак-Вильямс Н. Психоаналитическая диагностика: понимание структуры личности в клиническом процессе. М.: Класс, 2015. 592 с.
5. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія особистості і спілкування: навч. посіб. К.: Либідь, 2004. 576 с.
6. Павелків Р.В. Вікова психологія: навч. посіб. К.: Кондор, 2011. 468 с.
7. Романова Е. С., Гребенников Л. Г. Механизмы психологической защиты: генезис, функционирование, диагностика: монография. Мытищи: Талант, 1996. 144 с.
8. Соколова Е. Т. Самосознание и самооценка при аномалиях личности: монография. М.: Московский ун-тет, 1989. 215 с.
9. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: навч. посіб. К.: Академвидав, 2005. 360 с.
10. Фрейд А. Психология «Я» и защитные механизмы: монография. М.: Педагогика, 1993. 144 с.
11. Холл К.С. Линдсей Г. Теории личности / перевод с англ. И.Б.Гриншпун, М.: "КСП+", 1997. 174 с.

Гнап А.

Науковий керівник – доц. Свідерська Г. М.

ФЕНОМЕН ГОМОФОБІЇ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Вивчення проблем, пов'язаних із ставленням до сексуальності та гендерної ідентичності, на даний момент є досить актуальним. Останні роки у науковій літературі та публікаціях у ЗМІ ця тема часто піднімається, більше того, завдяки євроінтеграції України ми можемо спостерігати досить повільний, однак неухильний поступ демократизації та гуманізації суспільства стосовно даної проблеми. Представники ЛГБТ-спільнот все частіше заявляють про себе, відкрито відстоюючи власні права, в окремих країнах офіційно дозволяють шлюби між представниками однієї статі, багато публічних осіб наважуються розповісти про свою нетрадиційну орієнтацію, яку приховували дуже довго. Однак, не зважаючи на усі позитивні зміни, проблема існування гомофобії у суспільстві залишається катастрофічно не вирішеною. Тим більше в Україні, де не тільки процвітають гомофобні установки, а й сама тема гомосексуалізму є табуованою і «гріховною».

У різних наукових джерелах наводиться багато точок зору на сутність феномену гомофобії. Зокрема, ми можемо зустріти дане поняття у працях М.Бейлі, М. Бейлькіна, М. Бернкеда, Д. Дейвіса, О. Кікінежди, І. Кона, Д.Лиханової, О. Мостяєва, Ч. Ніла, В. Ріккерс, М. Сабунаєвої, С. Фарр, З. Фройда, В. Хадсона та ін.

Метою статті є проаналізувати феномен гомофобії та психологічні причини, що зумовлюють її існування.

Актуальність дослідження зумовлена наявністю величезної кількості міфів та стереотипів стосовно гомосексуалізму, які заважають нормальному співіснуванню різних людей у

суспільстві, та роблять можливою гомофобію – явище не тільки жорстоке та небезпечне, але й антигуманне за своєю сутністю.

Уперше термін «гомофобія» вжив американський психіатр Джордж Вайнберг в 1972 році у своїй книзі «Суспільство і здоровий гомосексуал». І.С.Кон визначає гомофобію як «ірраціональний страх і ненависть до одностатевого кохання та її носіїв» [2, с. 280]. Д. Дейвіс та Ч. Ніл виділяють два поняття гомофобії [1]. Так, гомофобія у вузькому сенсі - неконтрольовані негативні емоції (страх, відраза, гнів) по відношенню до людей з гомосексуальною орієнтацією і одностатевих контактів. М. Сабунаєва назвала це «напрямком медикалізації», тобто розуміння гомофобії як медичної проблеми, як однієї з фобій [4, с. 44]. Гомофобія в широкому сенсі (антигомосексуальні забобони) - різні форми негативної реакції на прояви гомосексуальності, а також на пов'язані з нею суспільні явища, що виникають внаслідок культурних впливів. М. Сабунаєва визначає цей підхід як соціально-психологічний [4, с. 44]. Розглядаючи даний підхід, варто зазначити, що у ньому до уваги беруться почуття, що включені у цей феномен, причому часто акцентується увага на їх ірраціональності, також особливий акцент робиться на соціальній обумовленості цих почуттів. Окремий акцент робиться на тому факті, що ставлення до гомосексуальності часто характеризується не тільки негативними почуттями, але і сумою міфів, забобонів, стереотипів, переконань, побоювань.

І. Кон стверджує, що ворожість до гомосексуалів корениться не стільки в індивідуальній, скільки в суспільній психології. У спеціальній літературі термін «гомофобія» зараз замінюють на термін «гетеросексизм», що американський соціальний психолог Грегорі М. Герек визначає як «ідеологічну систему, що заперечує, принижує й стигматизує будь-які не-гетеросексуальні форми поведінки, ідентичності, стосунків або спільності» [3, с. 280]. Сам рівень гетеросексизму залежить від цілої низки макросоціальних чинників, зокрема:

- Від загального рівня соціальної й культурної терпимості.
- Від рівня сексуальної тривожності.
- Від рівня сексизму, гендерного й статевого шовінізму.
- Від характеру традиційної ідеології, особливо релігії.
- Від загального рівня освіченості й сексуальної культури суспільства.
- Від ситуативних соціально-політичних чинників [2, с. 281].

Гомофобія створює у суспільстві негативну атмосферу. ЛГБТ-люди постійно змушені приховувати свою орієнтацію від оточення, інколи навіть від близьких друзів, а також від родичів. Часто гомофобія є приводом для знущань і навіть побиття з боку поліції, одним із провідних мотивів дідівщини в армії, а також знущань, приниження, побиття та згвалтувань у тюрмах. Розкриття гомосексуального статусу особи може призводити до послаблення або розриву сімейних і дружніх зв'язків, і якщо не до звільнення, то до прохолодного або упередженого ставлення на роботі.

Д. Дейвіс і Ч. Ніл [1, с. 89] виділяють наступні причини гомофобії:

- Сприйняття гомосексуальності як загрози для соціуму і патріархального укладу життя;
- Бажання підвищити свою самооцінку за рахунок приниження іншого;
- Бажання затвердити свою приналежність до соціальної групи, «атакуючи» представників іншої групи («поляризація»);
- Бажання впорядкувати свої уявлення про світ, що здається занадто складним і суперечливим («стереотипізація»).

Існування гомофобії заподіює серйозної шкоди психічному та фізичному здоров'ю представників сексуальних меншин. Так, Майкл Бейлі стверджує, що у людей із нетрадиційною орієнтацією можуть виникати наступні проблеми:

Підвищена схильність гомосексуалів до депресій й суїцидів – наслідок їхньої стигматизації й дискримінації.

У ворожому «гомофобському» світі молодим людям важко визнати свою нетрадиційну орієнтацію, а це призводить до невротичних реакцій у декого з них.

Геї та лесбійки самотніші, ніж гетеросексуали, їм набагато важче знайти пару, вони набагато частіше опиняються у стресових ситуаціях, що може сприяти емоційним розладам, навіть коли оточуючі ставляться до них дружньо [2, с. 85].

Хоч Україна була першою з колишніх республік СРСР, яка відмінила кримінальне переслідування представників ЛГБТ-спільноти у 1991 р., рівень гомофобії у нашій країні залишається досить високим. Причиною цього є відсутність гендерної освіти та курсів, присвячених проблемам толерантності та психології сексуальності загалом. У той же час у демократичних, розвинених країнах світу визнано, що гомосексуальність не є патологією, що гомосексуальна орієнтація не може бути змінена за чийсь бажанням. Біологами, сексологами та етнологами доведено, що вона є різновидом норми та не створює жодної загрози ні для природи, ні для суспільства [3, с. 1].

Однак українці у своїй більшості є пострадянським суспільством, з моральними цінностями, що сформувались кілька поколінь тому, коли було притаманно слідувати встановленій нормі та вважати аномальним будь-які відхилення від неї. Неприйняття людей із нетрадиційною для «традиційного» суспільства орієнтацією часто передається разом із вихованням, коли діти наслідують неприязнь батьків, яка згодом переростає в особисту, нічим не обґрунтовану ненависть. Сюди ж можна також зарахувати домінуючу патріархальність в соціумі, яка, керуючись існуючими міфами про «жіночність» чоловіків-геїв, так само упереджено і з презирством ставиться до лесбійства.

Отже, розглядаючи поняття «гомофобія», варто зауважити, що воно не лише принижує не-гетеросексуальні форми поведінки, але й обмежує права представників ЛГБТ спільнот. Гомосексуалізм – це не хвороба. У нещодавньому зверненні міністр охорони здоров'я України Уляна Супрун зауважила: «Гомосексуальна поведінка зустрічається у 1500 видів тварин – від комах до ссавців, а сексуальна орієнтація людини формується не через її спосіб життя, оточення чи характер, а ще до її народження» [5]. Ставлення людей до гомосексуалізму напряму залежить від виховання та цінностей, що сформовані в суспільстві.

Слід зазначити, що незалежно від того, яка сексуальна орієнтація в людини, життя у неї одне, і від суспільства залежить, чи проживе його вона гідно, як цілісна особистість із повним прийняттям власного Я, чи під пресом гомофобії, з внутрішньою роздвоєністю, відторгненням частини себе, у стані стресу та депресії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дейвис Д. Розовая психотерапия. Санкт-Петербург: Питер, 2001. 384 с.
2. Кон І. С. Світанкове місячне сяйво. Львів: НВФ "Українські технології", 2011. 560 с.
3. Мостяев О. Гомофобія як психологічна і соціальна проблема. Українознавчий альманах. 2010. №4. С. 15.
4. Сабунаева М. Гомофобия: социальный и/или экзистенциальный страх?. Санкт-Петербург: Издательство РГПУ им. А. И. Герцена, 2011. 380 с.
5. Супрун закликала руйнувати міф, що гомосексуальність є хворобою. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/society/-suprun-zaklikala-rujnuvati-mif-shcho-gomoseksualnist-je-hvorobuju-251872.html>.

Дяченко Х.

Науковий керівник – викладач Чин Р.С

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Визнання українським суспільством пріоритету загальнолюдських цінностей вимагає нового ставлення до дітей з особливими освітніми потребами, вирішення питань їх соціалізації та інтеграції. Зміст та основні завдання психологічної служби з питань психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами визначено низкою нормативно-правових документів.

У навчальних закладах здійснюється психолого-педагогічний супровід дітей з обмеженими можливостями в межах загального навчання та виховання, створюються умови для гармонійного розвитку. Тому актуальним на сьогодні є розв'язання широкого спектру проблем навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами. Особливу увагу привертають діти із затримкою психічного розвитку, оскільки вони складають найчисельнішу